

Mike Barfield & Jess Bradley

PLANĚTA ZEM

MŮJ ŽIVOT V SKRATCE

Autobiografia

PLANĚTA ZEM

**Jess, Jakeovi a Alice – ste môj celý svet.
M. B.**

**Jacobovi, najlepšiemu hráčovi videohier, akého poznám.
J. B.**

Editorka anglického vydania Frances Evans

Grafická úprava Derrian Bradder

Návrh obálky John Bigwood

Ďalšie ilustrácie Helen Poole

Odborná spolupráca Dougal Dixon a Damara Strong

Zvláštne poďakovanie patrí Bryony Davies

Prvýkrát vyšlo v Spojenom kráľovstve v roku 2024
vo vydavateľstve Buster Books,
v divízii vydavateľstva Michael O'Mara Books Limited.

Text and layout © Mike Barfield 2024
Illustrations copyright © Buster Books 2024
Translation © Michaela Hajduková 2025
Slovak edition © Vydavateľstvo SLOVART, spol. s r. o., Bratislava 2025

Všetky práva vyhradené. Žiadna časť tejto publikácie nesmie byť
nijakou formou reprodukována, kopírovaná alebo rozmnožovaná bez
predchádzajúceho písomného súhlasu vydavateľa.

Prvé slovenské vydanie
Vydalo Vydavateľstvo SLOVART, spol. s r. o., Bojnická 10, 831 04 Bratislava, v roku 2025.
Z anglického originálu *Planet Earth: My Life So Far* vydaného vo vydavateľstve Buster Books
preložila Michaela Hajduková.
Zodpovedná redaktorka Friderika Hodossyová
Editorka Jana Behulová
Zalomenie LAYOUT, s. r. o., Bratislava
Tlač FINIDR, s. r. o., Český Těšín

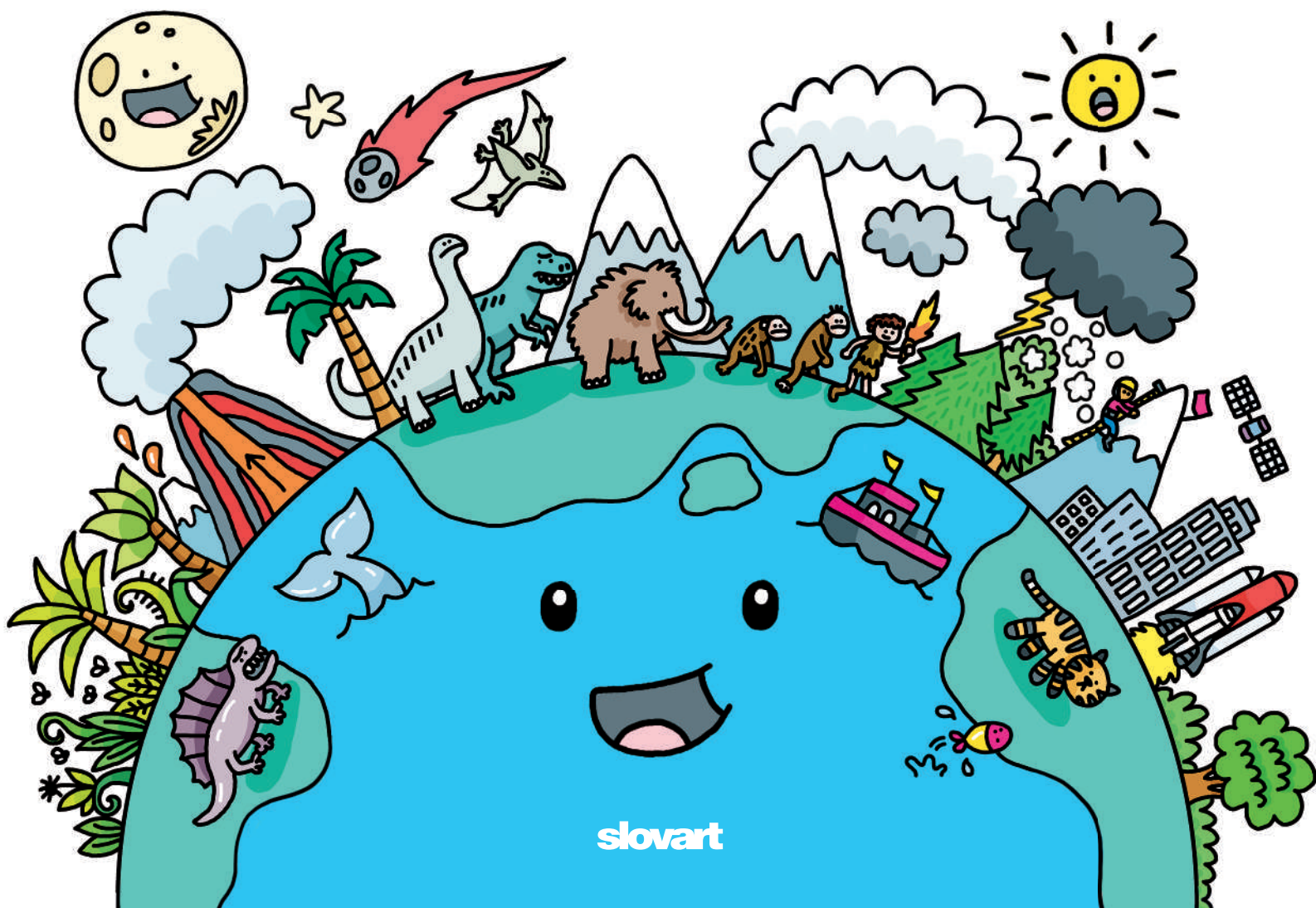
Cena uvedená na obálke knihy je nezáväzným odporúčaním
pre konečných predajcov.

ISBN 978-80-556-7078-2
10 9 8 7 6 5 4 3 2 1
www.slovart.sk
pobox@slovart.sk

PLANĚTA ZEM

Napísal Mike Barfield
Ilustrovala Jess Bradley

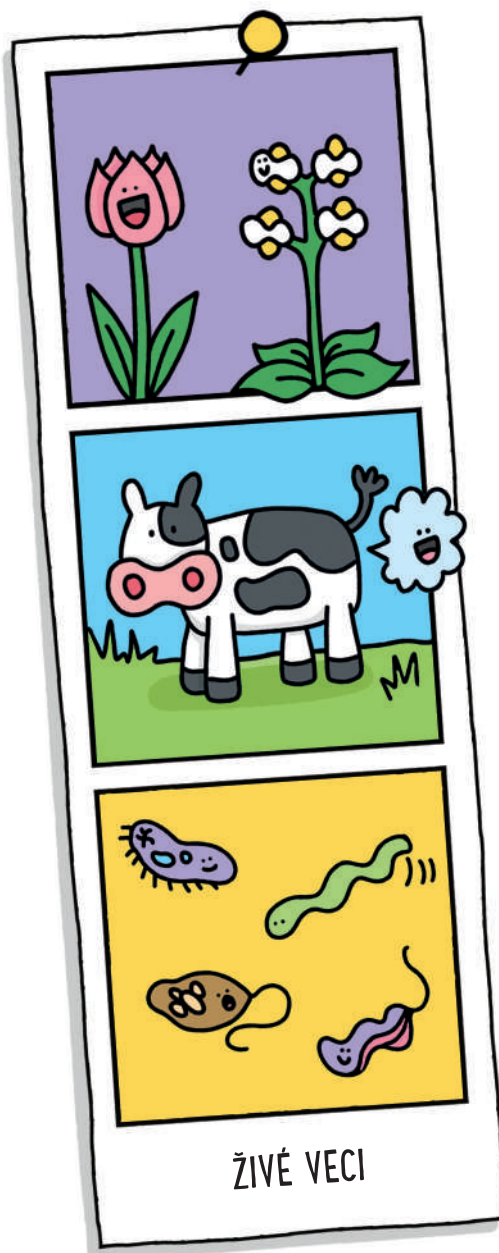

OBSAH

VITAJ V MOJOM SVETE!	6
MOJA MINULOSŤ	7
KEĎ SOM EŠTE NEŽILA	8
MÔJ PREKVAPIVÝ ZROD	10
HORÚCA MLADOSŤ	12
ZRODENIE ŽIVOTA	14
MOJE PREPLNENÉ MORIA	16
SEM SO STROMAMI!	18
PRICHÁDZAJÚ PLAZY	20
ŠIALENÉ OBDOBIE KRIEDY	22
TREŤOHORY A ŠTVRTOHORY	24
NAJNOVŠÍ OBYVATELIA	26
MOJA POSLEDNÁ ĽADOVÁ DOBA	28
BYŤ ČLOVEKOM	30
MOJA SÚČASNOSŤ	31
PRÍBEH MÔJHO VNÚTRA	32
KOMPLIKÁCIE S KONTINENTMI	34
ZEMSKÉ DOSKY V AKCII	36
NA SCÉNE SÚ KAMENE	38
MOCNÉ MINERÁLY	40
NA VYSOKEJ NOHE	42
MOJE MORIA A OCEÁNY	44
KEĎ VODA STÚPA	46

PRETEKY RIEK	48
VODNÝ SVET	50
DVA PÓLY – DVA SVETY	52
UŽ SME V SUCHU	54
VETVENIE	56
SLÁVA! TRÁVA!	58
ĽUDSKÉ OBYDLIA	60
MAPY A JA	62
PRIESTOR NA DÝCHANIE	64
MOJE ŠIALENÉ POČASIE	66
MÔJ CYKLUS VODY	68
BÁJEČNÁ BIODIVERZITA	70
MOJE DOBRODRUŽSTVO	72
MOJA BUDÚCNOSŤ	73
KÚRIME	74
SLNIEČKO UŽ VYCHÁDZA	76
TO JE ALE SMETÍ!	78
Z LESA ROVNO DO KNIHY	80
ROZMÝŠĽAJ NAD VÝŽIVOU	82
ROZBÚRENÉ VODY	84
DAJME VČELÁM ŠANCU!	86
NOVÁ DIVOČINA	88
ČO ĎALEJ?	90
SLOVNÍK	92
MIKE A JESS	95

VITAJ V MOJOM SVETE!

Srdečne Ťa zdravím! Som tvoja planéta Zem! Mám približne niekoľko miliárd rokov a rozhodla som sa, že nastal čas, aby som ti odhalila tajomstvá svojho doterajšieho vzrušujúceho života.

VÝLET VO VEĽKOM ŠTÝLE

Jasné, o mojej úžasnej minulosti sa môžeš dozvedieť aj z pozorovania skál a krajiny, ale nie je jednoduchšie držať v ruke knihu ako horu?

MOJE ÚŽASNÉ POHORIA

KEĎ ZAŽIARI ZEM

Chcela som, aby táto kniha bola presne ako ja: úžasná zmes mnohých „skvelostí“. Nájdeš v nej zábavné komiksové časti, odseky nabité informáciami, parádne časové osi a zopár fantastických hviezdnych hostí vrátane Slnka (to je predsa jasné)!

MOJI HVIEZDNI SUSEDIA

ČO ŤA ČAKÁ

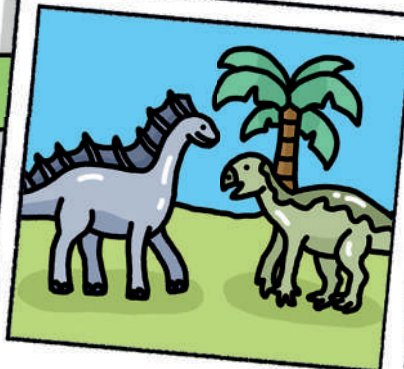
Svoj príbeh som rozdelila na tri časti – minulosť, prítomnosť a budúcnosť. V tej poslednej zohrávate dôležitú úlohu aj vy ľudia. Svoj príbeh ešte stále žijem, no ktovie, ako skončí? Dúfam, že tu budem naveky a šťastná!

ČO NÁS ČAKÁ?

NOHAMI NA ZEMI

Priprav sa na ohromujúce fakty a prekvapivé tajomstvá. Sú také obrovské ako ja sama. Zažila som mnoho vzostupov a pádov, obdobia plné skál i úskalí, ľadové časy aj poriadne výbuchy. V tejto knihe ich nájdeš všetky. Tak začni listovať a ponor sa do nej. Nastal čas prezradiť všetky tajomstvá planéty ZEM!

DINOČASY

MOJA MINULOSŤ

Každý má svoju minulosť, ale tá moja je najdlhšia. Nehanbím sa za ňu, hoci, ako uvidíš na niektorých stranách tejto úvodnej kapitoly, občas som zažila obdobia, ktoré mohli vypáliť aj lepšie. (Prepáčte mi, dinosaury!)

Keď sa však obzriem do minulosti, vždy ma poteší, že som po celý čas mala ohromné množstvo kamarátov (niektorí ešte žijú, iní už nie), ktorí mi pomohli sformovať sa do dnešnej podoby, ako ma poznáš aj ty – ako malú modrú planétu s nádherným Mesiacom a krásnym žiarivým Slnkom.
Uži si čítanie!

KEĎ SOM EŠTE NEŽILA

Vôbec sa nehanbím za to, že mám viac ako 4,5 miliardy rokov. Možno si povieš, „fiha, aká starénka“, ale v porovnaní so zvyškom vesmíru som stále mladica. Jasné, že si nespomínam, čo bolo pred mojím vznikom, ale môj milý vesmír sa s radosťou (naozaj!) ponúkol, že ti niektoré fakty vyrozpráva.

Ahoj! Som vesmír a mám 13,8 miliardy rokov.

Predstav si tú narodeninovú tortu!

Vy ľudia sa neviete celkom presne dohodnúť, aký mám tvar...

Takúto?

Takúto?

Takúto?

Alebo takúto? (To asi nie.)

Niektorí odhadujú, že mám šírku asi 878 septiliónov kilometrov...

... a stále sa zväčšujem.

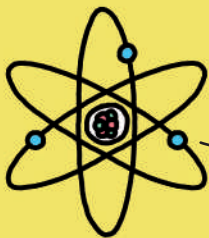
V súčasnosti sa do mňa zmestí viac ako 100 miliárd galaxií plných hviezd. Jednou z nich je aj naša Mliečna cesta.

Tu sme.

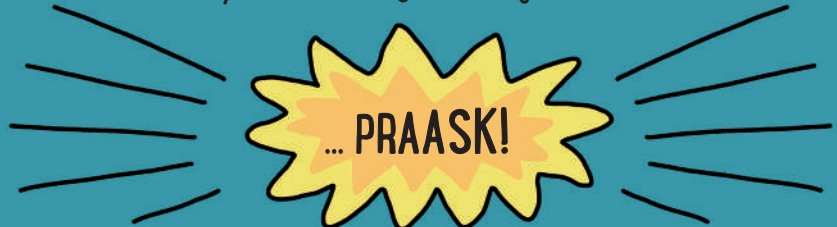
Ale kedysi dávno som bol maličký ako bodka za vetou.

Približne pred 14 miliardami rokov som bol dokonca menší ako atóm a tie sú naozaj drobučké.

Presne tak!
Sto miliónkrát
menší ako toto!

Bol som skrátka riadne hustá a super horúca guľička obrovskej energie a nazýval som sa singularita. A jedného dňa...

Tento moment nazývame veľký tresk. Ale v skutočnosti sa udial úplne ticho.

To preto, lebo zvuk sa prenáša vzduchom a ten vtedy ešte neexistoval. A vlastne ani uši.

Vtedy sa zrodil čas a ja som sa v miliardtine sekundy rozpadol na obrovské mračno divných častíc.

Som divná častica.

Ja som ďalšia divná častica.

A ja som divná anti-častica.

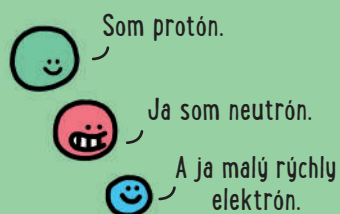
Väčšina z nich takmer okamžite zmizla.

Hej, kam ste
všetky odišli?

Za ďalšiu milióntinu sekundy som ochladol natoľko, až vznikli niektoré častice, ktoré poznáme aj dnes.

Nasledovalo ďalších 400 000 rokov chladnutia a z týchto častíc vznikli moje prvé jednoduché atómy.

Vytvoril som obrovitánske masy týchto plynov a gravitácia ich začala priťahovať k sebe.

Gravitácia je neviditeľná príťažlivosť medzi predmetmi. Spôsobuje, že padajú.

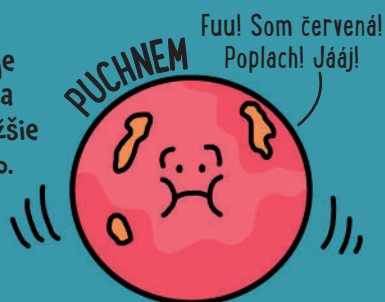

Po ďalších stovkách miliónov rokov stredy týchto plynových mračien ožili a vznikli moje prvé hviezdy. Hviezdy využívajú vodík ako »palivo«. Patrilo k nim aj Slnko.

Hviezdy sú v skutočnosti guľaté ako Slnko.

Počas ďalších miliónov rokov moje väčšie hviezdy premenili vodík na hélium a neskôr začali tvoriť aj ťažšie prvky ako kyslík, uhlík a železo. Zároveň sa zväčšovali, chladli a menili farbu...

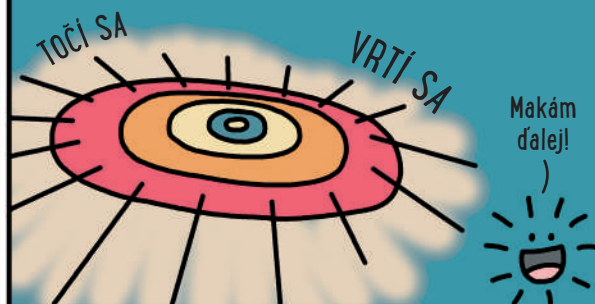
Lenže potom im došlo palivo a v okamihu sa vplyvom gravitácie scvrkli!

Následne došlo k obrovskému výbuchu, ktorý voláme supernova. Počas neho vznikli ťažšie prvky, ako napríklad zlato a striebro, a vyleteli do vesmíru ako hviezdny prach.

Prešli ďalšie miliardy rokov. Gravitácia spojila hviezdny prach do obrovského točiaceho sa kotúča.

Pred 4,5 miliardy rokov z jedného takého kotúča vznikla naša slnečná sústava – Slnko a osem planét.

Vesmír si zaslúži vďaka veľkú ako celá zemeľu! Takto sa to asi všetko začalo. A čo bolo ďalej? Neotáľaj – otoč stránku a zisti viac!